

Avondmaal vieren via de webcam: wat zijn eigenlijk de mogelijkheden?

Remco van Mulligen, Nederlands Dagblad, 26 maart 2020

Pasen nadert, en daarmee komt ook het moment nabij waarop veel protestantse gemeenten traditioneel avondmaal vieren. Er is grote behoefte aan 'gemeenschap over de muren van de quarantaine heen'. Maar is het eigenlijk wel mogelijk om thuis met eigen brood en wijn avondmaal mee te vieren?

Moeten christenen nu digitaal het avondmaal vieren? Die vraag kwam vrij snel, toen maandag de nieuwe en strengere maatregelen van het kabinet tegen het coronavirus bekend werden.

De vraag is des te meer prangend omdat Witte Donderdag en Goede Vrijdag naderen, dagen waarop veel protestantse gemeenten het avondmaal vieren. Kan dat ook 'digitaal'? Kunnen gemeenteleden thuis bij de livestream met eigen brood en wijn meevieren?

Mark de Jager, de Jonge Theoloog des Vaderlands, zwenigde hierover [op Twitter maandag](#) een discussie aan. Al snel reageerde een aantal dominees en theologen. Het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) zoekt intussen uit in hoeverre online avondmaalsvieringen mogelijk zijn.

'We zien een grote behoefte ontstaan aan contact, aan gemeenschap', stelt PKN-dominee Sjaak van 't Kruis. 'Meer dan ooit beseffen mensen dat we op elkaar zijn aangewezen. Juist nu blijkt dat er een grote behoefte is aan gemeenschap met elkaar en God, over de muren van de quarantaine heen.'

'Avondmaal is in de gereformeerde traditie "tot onze hulp en onze troost"', vertelt Theo Pleizier, die als praktisch theoloog werkt aan de Protestantse Theologische Universiteit. 'Dat hebben we in deze tijd wel nodig. Nu we fysiek afstand moeten houden kan ik me het verlangen goed voorstellen naar de zichtbare, tastbare, zintuiglijke ervaring van Gods belofte en Christus' aanwezigheid.'

Toch is niet iedereen het erover eens dat het avondmaal de beste manier is om tegemoet te komen aan de behoefte aan verbondenheid. Dominee Jan Holtslag gaf op Twitter aan dat het avondmaal in zijn gemeente vermoedelijk niet doorgaat.

Dat is één optie. Als het avondmaal wél doorgaat, kan dat op twee manieren. De dominee kan met een klein groepje het avondmaal vieren namens de gemeente. De andere optie is dat de gemeente thuis met eigen brood en wijn meedoet.

1. dominee namens gemeente

Sommige protestantse dominees en theologen denken aan de optie waarbij de dominee, bijvoorbeeld met enkele kerkenraadsleden, namens de gemeente avondmaal viert. De Jager staat daar echter kritisch tegenover: 'Het is in mijn ogen niet de dominee die Christus vertegenwoordigt, maar de gemeente, als lichaam van Christus.'

Pleizier sluit hierbij aan. 'Een "kijkend" meedoen vind ik niet goed passen bij een protestantse opvatting over de aanwezigheid van Christus in het avondmaal. Christus is present in het gelovig eten en drinken. Daarvoor moet je wel degelijk participeren.'

2. geen avondmaal

Sommige gemeenten besluiten om het avondmaal uit te stellen tot na de crisis. 'Een heel legitieme theologische keuze', vindt Pleizier.

Deze keuze kan te maken hebben met bezwaren tegen thuis vieren. Van 't Kruis verwacht dat dit in een specifiek deel van de PKN een rol speelt. 'In sommige kringen kunnen zich bij de kerkenraad gemeenteleden melden, die bezwaar hebben tegen de levenswandel van andere gemeenteleden, waardoor die niet aan het avondmaal kunnen deelnemen.'

'Het niet vieren van avondmaal kan uitdrukking geven aan de gebrokenheid van het niet fysiek samen kunnen komen als gemeente', denkt De Jager. 'Net als in Psalm 137: bij de rivier zitten huilen omdat je samen geen muziek kunt maken. Ik denk ook aan Psalm 42, waar David terugdenkt aan de momenten dat hij wél vol vreugde naar Gods huis kon gaan.'

3. dominee én gemeente

'Maar ook als je wel met de hele gemeente gaat vieren, kun je ook daarmee iets uitdrukken van de gebrokenheid van het lichaam van Christus', denkt De Jager. 'Je laat zien dat Gods geest niet wordt beperkt tot het samenkomen in één gebouw. De gemeente blijft lichaam van Christus, ook via de webcam.'

'Ik denk dat een kerkenraad of predikant wel goed uit moet leggen hoe je het beste thuis mee kunt vieren en wat er op het spel staat', vervolgt De Jager. 'Een belangrijk praktisch obstakel is de technische kant. Wat als halverwege de instellingswoorden de verbinding wegvalt? Een bijkomend theologisch bezwaar is dat avondmaal via de webcam erg consumentistisch wordt. Terwijl avondmaal ook altijd iets heeft van geven: je komt naar voren, naar de tafel, er wordt gecollecteerd en vaak is er de mogelijkheid je zonden te belijden voor God. Dat is een stuk ingewikkelder via de Kerkomroep.'

Als kerken 'digitaal' avondmaal willen vieren, dan is een goede pastorale voorbereiding nodig, vindt Pleizier. 'Je kunt als kerkenraad proberen vooraf telefonisch contact te hebben met je gemeenteleden, om te spreken over het geestelijk leven. Dat was trouwens vroeger heel gebruikelijk.'

Dat is op twee manieren nuttig, denkt Pleizier. 'Je ziet hoe het gemeenteleden vergaat onder deze omstandigheden en wat er bij hen leeft. Ten tweede kun je peilen of mensen, om thuis mee te vieren, ondersteuning nodig hebben van de kerkenraad.'

avondmaalspolitie

Bij sommige mensen kan de vrees bestaan, dat mensen die thuis het avondmaal volledig meevieren dit niet op een goede of waardige manier doen. Of dat men de kans gebruikt om de kinderen te laten meevieren, terwijl de gemeente daarop tegen is.

Over dat laatste is Sjaak van 't Kruis helder: 'Als mensen hun kinderen laten deelnemen terwijl dat in de eigen gemeente niet is toegestaan, hebben zij zelf al innerlijk afscheid van die gemeente genomen. Als de thuisviering een kans biedt om uit het keurslijf van de eigen gemeente te breken, kan niemand dat verhinderen. Hopelijk gaan deze gemeenteleden dan wel het gesprek met hun kerkenraad aan.'

De Jager nuanceert verder: 'Wanneer een gemeente de dienst uitzendt via de Kerkomroep, weet je ook nooit of er mensen thuis "stiekem" meedoen met het avondmaal. Zelfs in gewone kerkdiensten weet je nooit precies wie er aan tafel gaat. De verantwoordelijkheid ligt bij gemeenteleden zelf. De kerk hoeft geen avondmaalspolitie te spelen.' <

Avondmaal vieren in Corona-tijd

Robert Roth, [Weblog](#), 26 maart 2020

De koning die je aanraakt

Nu het Corona-virus langer om zich heen slaat, zoek ik naar de handen die ontferming laten voelen. Nu het Corona-virus zorgt voor sociale onthouding, verschaalt mijn huid. Voor mijn eigen bestwil en die van anderen hou ik anderhalve meter afstand. Terwijl mijn reflexen anders zijn. Ik word graag aangeraakt en ik raak graag aan. Het maakt mij mens, sociaal wezen, één met anderen. Ook als er geen woorden zijn, spreekt ons lichaam. Ik zoek Jezus die mij aanraakt. Door de mensen om mij heen. Hij is bij de gemeente, in hen allen (Mt 25). Hij is met ons, Immanuël, God bij de mensen, en raakt ons aan. Zelfs de zieke en onreine melaatse raakt hij aan. De mens in zijn sociaal isolement.

Avondmaal

Kunnen we vandaag wel avondmaal vieren? Want het is toch bij uitstek een maaltijd van de gemeenschap? Er is geen ambtelijk toezicht en het brood, wordt dat dan door ieder thuis gebroken (zonder ambtsdrager erbij)? En vieren de kinderen thuis dan mee? De PKN geeft in een bericht aan dat het uitstellen van het avondmaal een goede optie is. Thuis vieren van het avondmaal kan 'individualistisch' worden en dat is vreemd aan het avondmaal zelf. Ook in het ND van 26 maart wordt er over geschreven (zie hierboven). Je leest over 'vermoedelijk niet doorgaan' en uitstel, avondmaal vieren met kerkenraadsleden, die namens de gemeente vieren, je kunt in deze tijd je moeilijk verstaan met de kerkenraad wanneer je bezwaar hebt tegen de levenswandel van broers en zussen in de gemeente (die kan leiden tot afhouding), niet vieren kan uitdrukking geven 'aan de gebrokenheid van het niet fysiek samen kunnen komen als gemeente', waarbij verwezen wordt naar psalm 137 en 42. Wordt het niet consumentistisch: je kunt niet naar voren komen, je zonden belijden, collecteren. En stel dat thuis de kinderen meevieren, dat is ook ongewenst. 'Als mensen hun kinderen laten deelnemen terwijl dat in de eigen gemeente niet is toegestaan, hebben zij al innerlijk afscheid van die gemeente genomen.'

Laat je het avondmaal niet ontnemen!

Het klinkt best dramatisch, die woorden hierboven. Met een uitroepteken er achter. Is overslaan van het avondmaal nou zo'n ding? We hoeven er niet heftig over te gaan doen. Maar niet heftig doen over het overslaan van de viering van het avondmaal, moet ons de ogen niet laten sluiten voor wat avondmaal vieren kan betekenen in onze tijd. We zijn goeddeels verstoken van contacten, mijden elkaar (als de pest, zou ik bijna zeggen). Jongelui zien hun vrienden niet in de gemeente, terwijl dat eigenlijk vaak een van de belangrijkste redenen is dat ze zich verbindingen met de kerk.

Maar wat mij treft is dat Jezus de gestalte van een mens aannam en tegendraads handelde met mensen die melaats waren. Hij raakte de melaatsen aan (Mc 1,40-45), terwijl melaatsheid onrein maakte en besmettelijk was. Als de fysieke dienst van de onderlinge gemeenschappelijkheid in de gemeente van de Heer hapert door een virus, als sociaal isolement me verhindert om vrijmoedig met mijn broers en zussen het avondmaal te vieren, als in mijn lichamelijke en die van anderen de gestalte van Christus niet kan worden vorm gegeven, verlang ik naar dat teken van het avondmaal des te meer: raak mij aan, Jezus, met uw lichaam en uw bloed. Ik weet niet wat na 1 juni de situatie is, misschien gaat ons land wel langer dicht (of bijna dan). Voorlopig moet ik er vanuit gaan dat het Corona-virus de kroon draagt en heerst: het is voor nu het nieuwe normaal waar iedereen voor buigt. Ik zou graag zien dat we vrijmoedig avondmaal vieren en buigen voor de Heer die ziekte en zonde droeg: hij is de koning die mij aanraakt en reinigt.

Hoe vieren we?

Laat ieder brood kopen en wijn of druivensap. Pak een glas of een beker uit je kast, vergeet dat ie van zilver moet zijn. Vul de beker tot over de rand. Kijk naar de digitale dienst waar de predikant het

brood breekt en de beker aanbiedt. Weet je in geloof verbonden met je broers en zussen in Christus. Laat de handen van de Heer je zo raken in je ziel en het sociale isolement opheffen. Want in Christus bestaat het niet.

Bezwaren?

Ik zie ze niet. Het is anders. Er zijn vooral bezwaren als je blijft kijken naar het avondmaal zoals het is zonder rondwarend virus. Ik zou me willen openen voor hoe Jezus omging met besmettelijkheid in zijn dagen: hij doorbrak het, hij werd onrein en droeg die ziekte zelf. Ga dan niet zeggen dat je – als hij – iedereen wel kunt aanraken in de gemeente: fysiek avondmaal vieren kan nu niet en moet nu niet. Maar laat je wel aanraken door Jezus in het avondmaal via beelddienst, één lichaam zijn met hem (I Kor 10,17; I Kor 11,27-29, I Kor 12,13). En bedenk je dat avondmaal vieren en de handen van de Heer voelen, altijd al een geloofsdaad is geweest, een geestelijke werkelijkheid onderstreept door de fysieke viering. Dus neem, eet (fysiek), gedenk en geloof (geestelijk).

Wordt het niet individualistisch dan? Eerlijk gezegd heb ik nog niet zoveel respons gehad en gelezen op facebook, twitter, whatsapp, dan in deze weken. Ik wil de stelling wel verdedigen dat deze crisis de gemeenschap bouwt en versterkt. Daarom maak ik me geen zorgen over individualisme of consumentisme. Eerlijk gezegd denk ik dat je dat koppel eerder tegenkomt in tijden zonder crisis dan in tijden van.

De ambtelijke bediening dan? Die vindt digitaal plaats. Zoals dat bij zieken aan huis ook geregeld gaat, die kijkend naar de samenkomst meevieren. Die ambtelijke bediening is via beeld geborgd. Maar als je die mogelijkheid niet hebt, zou ik zeggen: nood breekt wet. Doe het zelf.

Elkaar aanspreken kan nu ook. De telefoon is een mooi ding! En iets schrijven aan je ouderling als je dat nodig vindt: het kan nu ook. Maar misschien kan deze situatie je mild maken voor elkaar. Ziekte heeft altijd iets van gebrokenheid in zich, van zonde. Dat zeg ik, terwijl ik zelf geen fan ben van duiding op de wijze van 'Ben je ziek? Vertel me je zonde!'. Daar is de bijbel nogal genuanceerd over. Maar nu de hele wereld leidt onder een virus, laat ik het ook zo binnen komen: door zonde van mensen is de goede aarde van onze goede God ontwricht. Ik ben onderdeel van die aarde. Wie zal oordelen?

En de mogelijke deelname van kinderen dan, als er geen toezicht is? Ik zou dat denken in termen van wantrouwen in deze tijd willen loslaten. Kinderen verlangen doorgaans niet naar het avondmaal, als ze tot nu toe niet mochten meedoen. Ze willen zelf niet meevieren. Maar stel nu dat ze het wel willen? Wie zegt er dan dat je – als je je kinderen laat meevieren – feitelijk afscheid hebt genomen van je gemeente? In alle ernst, ik word diep verdrietig van zo'n uitspraak. Juist kinderen en met hen hun ouders laten dan zien dat ze bij het lichaam van Jezus willen horen! Het lijkt me dat door te spreken over 'feitelijk afscheid' formeel vanuit de kerkelijke afspraken wordt gedacht en niet goed gekeken wordt naar wat mensen in hun gedrag laten zien. Maar aanvullend en in alle ernst: als ook de kinderen verschrallen in hun sociale isolement, hoe gaan zij de handen van de Heer ervaren als handen die om hen heen zijn? Deze tijd is vast geen tijd om met een korte slag deze discussie over kinderen aan het avondmaal te beslechten. Op deze manier kan de nodige gemeenschap juist weer breken. Maar mogelijk kun je je in deze tijd open stellen voor dit soort vragen. En als je ze niet laat meevieren, is er gelukkig geen restrictie voor nabijheid in gezinnen: omhels je kinderen, wees voor hen Christus die hen omarmt.

Tenslotte. Avondmaal uitstellen of overslaan, ik vermoed dat dit een zaak van overwegen wordt, omdat we maar weinig avondmaal vieren. Dan ga je denken: een keertje overslaan, is dat erg? Maar als je het elke maand viert, of wekelijks? Dan wordt overwegen van overslaan steeds minder mogelijk: je snijdt het hart uit je gemeentelijke vieringen weg. Zeer pijnlijk en onwenselijk. Voor mij een *no-go*, zolang er mogelijkheden te bedenken zijn om te vieren.

Thuis klaarzitten met brood en wijn voor de digitale avondmaalviering? Daarmee slaat u de plank mis

Marcel Barnard en Mirella Klomp, Trouw, 27 maart 2020

Veel kerken zijn met Pasen waarschijnlijk dicht, daarom denken sommigen na over de vraag hoe het avondmaal digitaal gevierd kan worden. Beter van niet, betogen Marcel Barnard en Mirella Klomp, beiden docent liturgiewetenschap aan de Protestantse Theologische Universiteit.

De coronacrisis heeft grote impact op mensenlevens, maar ook op de levens van geloofsgemeenschappen die nu niet samen kunnen komen. Gelukkig roept de crisis in de kerken veel creativiteit in mensen wakker; zij laten grote veerkracht zien.

Mensen die elkaar en God gewoonlijk in een kerkgebouw zouden ontmoeten, verzamelen zich nu bijvoorbeeld virtueel, op het internet, in gestreamde kerkdiensten. Dat is goed te doen, alleen is Pasen – het hart van het christelijk geloof – aanstaande en de viering daarvan gaat gepaard met een gezamenlijke rituele maaltijd.

Christenen geloven dat Jezus het avondmaal op de donderdag voor zijn dood heeft ingesteld en dat in het avondmaal juist de opgestane Heer bij zijn vrienden is. In het zicht van Pasen speelt in kerken nu de vraag hoe je het avondmaal digitaal zou kunnen vieren. Wij pleiten hier voor terughoudendheid.

De kunst is de pijn niet proberen op te lossen

Het avondmaal is een maaltijd waarbij mensen fysiek brood en wijn met elkaar delen. Juist door het ene brood dat voorhanden is te breken en te delen, en wijn uit die ene kelk te drinken, oefent de gemeenschap solidariteit met wie in deze wereld niet delen in het beschikbare voedsel. De maaltijdgemeenschap is ook een oefening in het naar elkaar omzien. Het is pijnlijk dat we elkaar nu niet fysiek kunnen ontmoeten en dat brood en wijn niet in de kring kunnen rondgaan. Maar de kunst zal zijn om niet te proberen die pijn op te lossen. Juist de afwezigheid en onmogelijkheid van het sacrament bepaalt ons bij de crisis.

Die opgestane Heer is niet alleen maar bij ons als het ons lukt slim om die crisis heen te werken – integendeel: in het Paasverhaal is God juist aanwezig bij mensen die lijden, in nood zijn en gemis ervaren.

Er is al geopperd om thuis brood en wijn klaar te zetten voorafgaand aan de streaming van de avondmaals- of eucharistieviering, en op het moment van het delen van brood en wijn thuis te eten en te drinken. Dat voorstel slaat de rituele plank mis. De gemeenschap is nu juist iets anders dan ieder thuis met zijn eigen broodje of cracker op de bank en je device in de hand. En de vredesgroet in de avondmaalliturgie is een concrete handdruk, omhelzing of zelfs 'heilige kus' – iets anders dan digitaal zwaaien. Dat het coronavirus het nu onverantwoord maakt zo lijfelijk met elkaar om te gaan, is de pijn die we voelen moeten.

Ook Jezus ging niet voor de makkelijke oplossing

De coronacrisis breekt de fysieke gemeenschap. Juist zij die altijd de maaltijd vieren, weten heel goed dat er ook momenten zijn waarop dat vreugdevolle feest er niet kan zijn. Ook Jezus wist dat, toen hij tijdens die maaltijd zei dat het zijn laatste maaltijd was tot aan het koninkrijk van God. Ook Jezus ging niet voor een makkelijke oplossing.

Er is nog iets. De fysieke gemeenschap is onmisbaar voor heil, voor heling. De coronacrisis kan alleen overwonnen worden als er mensen zijn die met gevaar voor hun eigen gezondheid en uiteindelijk gevaar voor eigen leven, wél lijfelijk met andere mensen omgaan. En op heel wat minder dan anderhalve meter afstand. Alle werkers in de zorg, de gezondheidszorg, ziekenhuizen, verpleeghuizen.

Er zijn mensen voor wie die omgang op hun pad komt, en die, alsof het gewoon is, niet uit de weg gaan. Vrijwillig de avondmaalsgemeenschap mijden uit lijfsbehoud onderstreept hoe bijzonder het is dat zorgprofessionals zoveel riskeren. Echte solidariteit is nu 'vasten op het avondmaal'.

Wacht met het vieren van het avondmaal. Aanvaard de leegte en het gemis

Arnold Huijgen en Edward van 't Slot, Nederlands Dagblad 1 april 2020

Het moderamen van de Protestantse Kerk heeft handreikingen gegeven voor een 'virtuele' sacramentsbediening. Maar er is meer voor te zeggen om te wachten, schrijven de hoogleraren Arnold Huijgen en Edward van 't Slot.

We staan vlak voor Pasen. Een week waarin op veel plaatsen de maaltijd van de Heer gevierd wordt. Tenminste, onder normale omstandigheden zou dat zo zijn.

In deze tijd van quarantaine en van wachten, leven we anders mee met de eredienst dan normaal. Anders, en waarschijnlijk bewuster dan in een tijd waarin alles vanzelf lijkt te gaan. Veel mensen zitten deze weken trouw en intens mee te leven met kerkdiensten die over de digitale snelweg in hun huiskamer belanden. De lofzang wordt ook nu gaande gehouden. Maar de waarde van fysieke kerkelijke samenkomsten wordt juist in het gemis duidelijker dan we misschien jarenlang beseft hadden.

In de vroege kerk waren er mensen die de waarde van de eredienst zeker net zo intens beleefden. Dat gold zeker voor de zogenaamde catechumenen, pas tot geloof gekomen mensen die op het punt stonden volwaardig kerklid te worden. Zij zagen uit naar hun doop, en naar het deelnemen aan de maaltijd van de Heer. Maar in de tijd vóór hun doop mochten ze niet deelnemen aan de maaltijd. Sterker nog: voordat aan het eind van de dienst de eucharistie werd gevierd, moesten zij de kerk verlaten. De bekroning van de gemeenschap in de maaltijd, en zelfs het aanschouwen ervan was iets waar ze nog even op moesten wachten. Op deze manier leerden ze des te meer te verlangen naar het sacrament.

Het gevoelde gemis moeten we niet proberen virtueel op te vullen.

Misschien zijn wij ook nu in zo'n periode van opnieuw leren verlangen beland. Belijdenisdiensten worden uitgesteld. Doopdiensten worden verzet, want het is ondenkbaar dat de doop 'virtueel' bediend zou worden. Moeten we dan ook de bediening van brood en wijn niet uitstellen?

Misschien is de beste manier om het avondmaal te eren nu wel: uitzien naar de tijd dat het weer kan. Verwachtend uitzien is ook een houding die bij uitstek bij het avondmaal past. Jezus zei immers: 'doe dat totdat Ik kom.' Nu is het tijd om het wachten op zijn komst op een nieuwe manier te leren. Te groeien in verlangen. En solidair te zijn met zovelen in de wereld, en in zoveel tijden, die verlangen naar de gemeenschap en het sacrament, maar die er niet bij kunnen. Hoe zit het bijvoorbeeld met de vluchtelingen op Lesbos? Maakten we ons over hun mogelijkheden om waardige erediensten te houden maar net zo druk als over de virtuele mogelijkheden in onze eigen woonkamers. Ons gemis onder ogen zien kan onze solidariteit met hen verdiepen.

niet virtueel

Zeker willen wij het sacrament niet aan gelovigen onthouden. Maar we willen onderstrepen dat het delen van het ene brood en van de ene drank, uit vele druiven samengeperst, niet virtueel valt op te roepen. Je hebt er de wederkerigheid van de gemeenschap bij nodig, die tastbaar en fysiek werkelijk is. In die gemeenschap is het teken- en zegelkarakter van het sacrament ingebed. Natuurlijk kan de Heer ook door nieuwe en creatieve vormen van eredienst heen werken. Maar het op dit moment gevoelde gemis moeten we niet proberen virtueel op te vullen. Nu kunnen we maar beter aanvaarden dat we door een tijd van 'leegte en gemis' heen trekken. Zelfs in de paastijd. Het is wachten tot het avondmaal ons weer gegeven wordt. Intussen weten we zeker dat de maaltijd van de Heer er weer zal zijn. Want Hij komt.

Online avondmaal vieren is niet minder echt en hecht. Het wordt net zo sterk beleefd

Jan Mudde, Nederlands Dagblad, 3 april 2020

Wachten met de viering van het avondmaal, zoals Arnold Huijgen en Edward van 't Slot woensdag in het Nederlands Dagblad van 1 april bepleitten? Doe het als het enigszins mogelijk is juist wel, schrijft de Haarlemse dominee Jan Mudde.

Als ergens het hart van het gemeente-zijn klopt, is het in de viering van het heilig avondmaal. Alle lijnen van het evangelie komen op de meest veelzeggende wijze samen waar de gemeente van Christus aan de avondmaaltafel brood en wijn deelt. In het bijzonder de avondmaalsvieringen op Witte Donderdag en Goede Vrijdag behoren tot de meest intens beleefde van het jaar.

Juist in een tijd waarin we meer dan anders bepaald worden bij het lijden in deze wereld, het lijden van kwetsbare mensen, van geliefden en van broers en zussen in de Heer, is deelname aan het heilig avondmaal een diepe bemoediging en troost: 'Hij was het die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam' (Jesaja 53:4a). Dit pleit ervoor de viering van het heilig avondmaal zo mogelijk door te laten gaan, ook al vormen we een onlinegemeenschap. Maar die vorm van gemeenschap is in deze tijd niet minder echt en hecht dan wanneer we samenzijn in een ruimte. De onderlinge band wordt thuis weliswaar anders, maar niet minder sterk beleefd dan in het kerkgebouw.

Maar wordt op deze manier niet miskend dat we in een crisistijd leven? Is het niet gepaster om ook op liturgische wijze uitdrukking te geven aan de nood van de tijd, de pijn en de gebrokenheid daarvan nog meer te doorleven en wel door af te zien van de viering van het heilig avondmaal?

Het is naar mijn mening goed en zelfs gewenst om in deze tijd te vasten, daar zijn vele redenen voor, maar uitgerekend niet van avondmaalsbrood en -wijn. Juist ook voor tijden van verwarring en lijden is ons dit als tastbaar evangelie gegeven.

De maaltijd van de Heer is verworteld in de Pesachmaaltijd, een maaltijd waarvan het hele karakter van a tot z gestempeld wordt door noties van het oordeel, de crisis die over Egypte gaat.

De Pesachmaaltijd is te midden van die crisis een belofte van houvast en toekomst van de Here. Zelfs in de concentratiekampen werd door de Joden zo mogelijk de sedermaaltijd gehouden. En de traditionele vraag: 'Waarom is deze nacht zo geheel anders dan de andere nachten?', kreeg in de kampen een meervoudige betekenis en intensiteit.

Ook het laatste avondmaal dat Jezus met zijn leerlingen hield, vond in een crisissfeer plaats. Ja, meer dan anders komt de gebrokenheid van het bestaan op ons persoonlijk af (dat spreekt vanzelf, maar er valt misschien ook een harde noot over te kraken), maar dat is geen reden om af te zien van de viering, maar juist een argument om de maaltijd van de Heer zo mogelijk doorgang te laten vinden.

oude kerk

Maar het argument van de opschorting van de avondmaalsviering door de oude kerk in tijden van epidemieën dan? Wel, we leven in een tijd waarin we beschikken over middelen die de oude kerk niet ter beschikking stond. Daar maken we decennialang vrijmoedig gebruik van (radio- en tv-diensten, etc.) Tijdens de avondmaalsdiensten die via de livestream uitgezonden worden, zijn er al meerdere gemeenteleden die thuis brood en wijn gereed hebben staan en meedoen met de viering als die plaatsvindt. En inderdaad, ook dan is geen opzicht en tucht mogelijk en weet je niet wie wel en niet deelnemen, van kinderen tot zondaars. En daarom, hoewel er zeker een diepere betekenis valt te geven aan het opschorten van de avondmaalsviering – en er ligt ongetwijfeld een zegen in –, zijn er goede redenen voor om het breken van het brood en het uitschenken van de wijn zo mogelijk doorgang te laten vinden, ook via de kerktelefoon of livestream.